

**NYUGAT-MAGYARORSZÁGI EGYETEM
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR**

**GAZDASÁGI FOLYAMATOK ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA
DOKTORI ISKOLA
PÉNZÜGYI ALPROGRAM**

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**SZÁMVITELI ÉS ADÓPOLITIKAI ÖSSZEFÜGGÉSEK
MAGYARORSZÁGON A VÁLLALKOZÁSOK ÉS AZ
ÁLLAMHÁZTARTÁS SZEMSZÖGÉBŐL 1988. ÉS AZ
EU-CSATLAKOZÁS KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN**

Készítette:

Dr. Vágyi Ferenc Róbert

Témavezető:

Dr. habil Lentner Csaba CSc.

Sopron, 2005

NYUGAT-MAGYARORSZÁGI EGYETEM KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
GAZDASÁGI FOLYAMATOK ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA DOKTORI ISKOLA
PÉNZÜGYI ALPROGRAM

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**SZÁMVITELI ÉS ADÓPOLITIKAI ÖSSZEFÜGGÉSEK MAGYARORSZÁGON A
VÁLLALKOZÁSOK ÉS AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS SZEMSZÖGÉBŐL 1988. ÉS AZ
EU-CSATLAKOZÁS KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN**

Készítette:
Dr. Vágyi Ferenc Róbert

Témavezető:
Dr. habil Lentner Csaba CSc.

Sopron, 2005

1. A kutatás célkitűzései

A kutatás fő iránya az *adóigazgatási rendszerek és reformok vizsgálata*, amivel kapcsolatban vizsgálatom központi elemévé az adóigazgatás hatékonyságát tettem az adócsalás és egyéb más költségvetést megkárosító tevékenységek elleni fellépésben. Miután megállapítható, hogy az adó mindig és mindenkor egyfajta vagyoni és függőségi kapcsolatot jelent az állam és a mindenkori adófizetők között, e két fél között pedig az adóigazgatás központi és helyi szervei jelentik a kapcsolatot, ezért az adóigazgatás helyzete kitüntetett figyelemmel bír.

Második célkitűzésem pedig az volt, hogy bemutassam 6 európai uniós ország adórendszerét, az összefüggéseket, azonosságokat, különbségeket. Az EU-15-ök adószervezetének, valamint a teljes adóterhelésnek a vizsgálata alapján megállapíthatóvá vált, hogy létezik-e egyfajta „európai adómodell”. A kérdésre a válasz: nem.

Mindemellett pedig be kívántam mutatni, hogy a világ tőketársaságai szintén abban érdekeltek, hogy a nemzetközi adóelőnyöket kihasználják, a globális adóterhet a legkisebbre csökkentsék. Ezek mellett bemutatom a nemzetközi adózás eszközeit, szerepét, az államok és a kormányzatok káros adóversenyét a tőkéért és a munkahelyteremtésért, valamint az adóigazgatás beszédési-behajtási tevékenységét.

A kutatásom alapján következtettem arra, hogy a nemzetközi és erős érdekképviseléssel rendelkező nagyvállalatok tudják a legnagyobb adókedvezményeket elérni. A kis- és középvállalatok számára maradnak a kiskapuk, illetve sok esetben belekényszerülnek az adócsalás bűncselekményének elkövetésébe.

Harmadik célkitűzésem az volt, hogy mindezen vizsgálatok és kutatások után olyan komoly javaslatokat tegyek egy jobb adórendszer irányába, amelyekkel az adórés csökkenthető, az adóigazgatás és az adóbeszedés hatékonysága növelhető, ugyanakkor jelentős költségmegtakarítás jelentkezik ezen intézkedések meghozatala után.

2. Előzmények és az alkalmazott módszertan

Az értekezés szerzője évek óta foglalkozik az adóigazgatás és az adóztatás dilemmáival. A gyakorlatban vett részt adóeljárási ügyekben, adóigazgatási ügyekben, részt vett fellebbezési eljárásokban és bírósági – közigazgatási – perekben. Így az elméleti ismeretek mellett számos gyakorlati probléma megoldása közben tett szert évtizedes tapasztalatokra, melyet kutatásai során hasznosan tudott beépíteni már a kérdésfeltevéseknél is. Az elmúlt évtizedben a szerző több külföldi nyári egyetemi rendezvényen vett részt, ahol az aktuális adópolitikai és adózási

dilemmák kerültek megfogalmazásra és megvitatásra. Később már a tapasztalatok birtokában a témát nagyrészt lefedő, hazai kutatásban vett részt, amely során akadémiai és gyakorlati szakemberekkel működött együtt, PM és APEH szakemberekkel vitatta meg az éppen aktuális, vagy a hosszú távú adózási problémákat.

Az alkalmazott módszertanban a jogszabályok felkutatása és elemzése volt a kiindulópont. A kutatómunka törzsét az adóhatóság és a Pénzügyminisztérium adataiból nyert információk feldolgozása jelenti. Ezt kiegészíti a vonatkozó szakirodalom önálló kritikai feldolgozása és beépítése. Az értekezés módszerét jellemzi a fogalmak és kategóriák megfelelő értelmezése, az elvi megközelítések és a valós gyakorlat összevetése, a modell-alkotás és összehasonlítás.

3. Az értekezés főbb megállapításai, tézisei, új, illetve újszerű eredményei

A magyar gazdaság kicsi, nyitott gazdaság, amelynek fejlődése jelentős mértékben függ a világgazdaság, azon belül is elsősorban az EU gazdasági konjunktúrájától. Ezért a magyar gazdaság felzárkózásának esélye jelentős mértékben külső körülmények függvénye, ugyanakkor számos más tényező is befolyásolja, mint például gazdaságunk versenyképessége, tőkevonzó képessége. Ez utóbbiakat kedvezően érinti hazánk EU-tagsága, amelynek révén – többek között – megszűntek a nem vámjellegű akadályok, csökken a kamatprémium, és nem utolsósorban – az EU támogatáspolitikája révén – lehetőségünk nyílik a hazai infrastruktúra gyorsabb ütemű fejlesztésére.

1. Hazánk már 1998-ban meghaladta a tizenötök – a tagjelöltek gazdasági fejlettségének és jólétének jellemzésére leginkább használt – vásárlóerő paritáson számított átlagos egy főre eső GDP-jének felét, és az idén is eléri az Unió átlagának 54 %-át. Az előrejelzések szerint ez a mutató 2006-re 60 % fölé emelkedik, ami magasabb lesz, mint Írország (59 % 1973-ban), illetve Portugália (54 % 1986-ban) közösségi csatlakozásának idején mért hasonló mutatója. A cél az lenne, hogy hosszú távon fenntartsuk az EU átlagánál kétszer nagyobb ütemű gazdasági növekedést, amely biztosítaná, hogy Magyarország fokozatosan elérje az EU-tagállamok vásárlóerő paritáson számított átlagos egy főre jutó GDP-jét.

AZ EU csatlakozás pillanatában Magyarország automatikusan a Gazdasági és Pénzügyi Unió (EMU) tagjává is válik, de a közös valuta bevezetése alól felmentést kap

mindaddig, amíg képes lesz teljesíteni az ún. konvergencia kritériumokat. A gazdaságpolitika célkitűzése az, hogy a csatlakozás időpontjára a kritériumok döntő részét teljesítsük.

Az adó közgazdasági szempontból a nemzeti jövedelem újra elosztásának egyik formája, az állami költségvetés bevételeinek fő forrása, a jövedelemszabályozás, a fiskális szabályozás, tágabban a gazdasági szabályozás egyik eszköze. Mint ilyen, a társadalom túlnyomó többségét érzékenyen érintő fogalom, hisz nem mindegy, hogy a megszerzett jövedelemnek mekkora hányadát kell a közös kalapba tenni.

2. A monetáris integráció kibontakozásával mind a piaci alapú, mind az intézményes harmonizáció újabb lökést kap. Sajnos, ugyanez a helyzet a *káros adóversennyel* is. Egyre valószínűtlenebb azonban, hogy ez utóbbi a továbbiakban is elősegíti az egységesítést az adózás minden területén. Sőt, inkább az várható, hogy az adóverseny hátráltathatja a harmonizálási törekvéseket, figyelembe véve a tagállamok különböző fiskális helyzetét, s az ebből adódó autonóm eszközök szükségességének mértékét. Az adóverseny (adóparadicsomok létrehozása) integrációs fejlődésre kifejtett káros hatásáról már bővebben szóltam. A piaci nyomás még mindig hatékonyabb eszköz lehet, de az intézményi harmonizálás több okból kifolyólag sem valósulhat meg teljes egészében. Ezek:

- a tagállamok ragaszkodnak a lehető legnagyobb szuverenitáshoz a fiskális területen,
- az egész EU-ra kiterjedő adókérdésekben megkövetelt egyhangú döntéshozatal,
- a tagállamoknak szükségük van az adóztatás rugalmasságára,
- az EU-ban meglévő különbségek az adórendszerek szerepével kapcsolatban,
- valamint az attól való félelem, hogy a tőkejövedelmek megadóztatása a tőkemenekítést idézheti elő az Unión kívülre.

3. A Római Szerződés kötelezi a tagországokat, hogy állampolgáraik kettős adóztatásának elkerülése érdekében kezdeményezzenek tárgyalásokat egymással, valamint a Maastrichti Szerződés is előírja, hogy a közös piac létesítéséhez, illetve működéséhez szükséges mértékben közelíteni kell a közös piacra közvetlen hatással bíró jogszabályokat és intézkedéseket, amiből szintén levezethető az *egyenes adók harmonizálási kötelezettsége*. Az egyenes adók területén is az irányelv a legkedveltebb jogi instrumentum, mivel jelentős mozgásteret hagy a tagállamok számára a konkrét nemzeti szabályozás terén, mint ahogy a második fejezetben már részleteztem a közösségi és nemzeti jog viszonyát az adózási kérdésekben. Az országok között létrejövő bilaterális vagy multilaterális egyezmények is

népszerűek, azonban ezek nem tartoznak az Európai Bíróság kontrollja alá, így betartásuk közösségi szinten nem kényszeríthető ki. Ilyen multilaterális egyezményt kötöttek például 1990-ben a kettős adóztatás elkerülését célzó tagországok közötti eljárásról.

4. Az uniós állampolgárok szabadon beutazhatnak, tartózkodhatnak, és szabadon munkát vállalhatnak az Unió bármely tagállamában. Magyarország csatlakozását követően a személyek munkavállalási célú szabad mozgását átmeneti időszak alatt a tagállamok nemzeti hatáskörben szabályozhatják. Adózás tekintetében főszabály szerint azon tagállamban fizetnek adót a munkavállalók, ahol a munkavégzés történik. A tagállamok közötti kétoldalú megállapodásoktól függően azonban a két tagállam között ingázók (a határmenti régiókban), illetve a több tagállamban munkát végzők igen gyakran a lakóhely szerinti tagállamban fizetik be a személyi jövedelemadót.

Az Európai Unió tagállamai *adóbevételeik legnagyobb hányadát a munkát terhelő adókból realizálják*. Az elmúlt évtizedekben a munkára kivetett adók a személyi jövedelemadózással és a szociális hozzájárulások jelentőségével együtt növekedtek.

Az Európai Bizottság által 1993-ban kiadott „Növekedés, versenyképesség, foglalkoztatás” című fehér könyvben már megfogalmazódott egy olyan javaslat, amely a nem bér jellegű munkaerőköltségek 1-2 százalékpontos csökkenését tartotta kívánatosnak a GDP arányában. E fehér könyv hatására több ország hozott intézkedéseket a munka adóterhelésének csökkentése érdekében, az eredmények azonban kissé lehangolóak több okból kifolyólag is. Egyrészt az így kieső jövedelmeket meglehetősen nehéz más adók növeléséből, illetve a kiadások csökkentéséből előteremteni, hiszen a munkaerő messze a legnagyobb adóalap az EU-ban, és helyettesítő adóalapot igen nehéz lenne találni. Ráadásul az adórendszerek korrekciója is bonyolult feladatnak tűnik a tagállamok szoros interdependenciáinak tükrében, ami csökkenti a kormányzatok szabadságát a nemzeti adórendszer alakításában. Végül az adórendszert érintő jelentős módosítások bonyolultságuknál fogva sok időt igényelnek.

5. Az 1997-ben Luxemburgban tartott „Foglalkoztatási Csúcson” megerősítették, hogy az *adórendszereket nagyobb mértékben kell munkavállaló-baráttá tenni*. Ezt az egyes tagállamok a munkát terhelő adók csökkentése mellett más adók növelésével akarják elérni, míg mások a munka adóztatásának enyhítését egy általános adócsökkentés keretében hajtanák végre.

6. Megállapíthatjuk, hogy a *hazai ÁFA-rendszer már szinte teljesen egyezik az EU-ban alkalmazottal*. A tagállamok egy alap adókulcsot alkalmazhatnak, amely nem lehet 15 %-nál alacsonyabb. Alkalmazható továbbá egy vagy két kedvezményes kulcs is, amelynek legalább 5 %-ot kell elérnie. A kedvezményes kulccsal adóztatható termék- és szolgáltatáscsoportokat közösségi jogszabály sorolja fel. Az ÁFA harmonizációjában jelentős fordulatot hozhat a CLO iroda felállítása, amely közvetlenül jogosult az információk tagállamok irányába történő továbbítására. A közösségen belüli kereskedelem megterhelő feladatokat ró az igazgatásokra annak érdekében, hogy ellenőrizni lehessen az ÁFA-adózást. Közösségen belüli kereskedelemben jelenleg alkalmazott ÁFA-adózás eltér a normális rendszertől, mint azt már az ÁFA-módok alkalmazásánál bemutattam. A valamely más tagállam adóalanynak szállított árukat adó fizetése nélkül adják el, és a vevő fizeti ki az adót saját országa adókulcsának megfelelően. E rendszernél sok ellenőrzési munkára van szükség. Az adó ellenőrzésének egyik központi feladata, hogy össze kell hasonlítani azt, hogy a vevő adóalany-e és rendelkezik-e érvényes azonosító számmal. Ellenőrizni kell továbbá, hogy az árut valóban kiszállították-e valamelyik másik tagállamba. Az adózási folyamat ezen nyomon követési eljárásának fő hatósága a CLO. E hivatal révén és a VIES-technika segítségével rendszeresen ellenőrzik az értékesítési jegyzéken szereplő európai uniós szállítók által bejelentett ÁFA-számok érvényességét. Ugyanakkor arra is sor kerül, hogy összehasonlítsák az értékesített és beszerzett mennyiségeket. Ezt az információt egy speciális űrlap révén gyűjtik be, amit az eladóknak minden negyedévben ki kell tölteniük. A magyar CLO-rendszer létrehozásához új információtechnológia is kell majd.

7. Megállapítható, hogy *Magyarország jól áll az úgynevezett közigazgatási és jogalkalmazási képességek tekintetében* is. Ez jelenti a jogharmonizációt és az intézményfejlesztést.

Joggal szögezhetjük le, hogy ez a munka befejezésre került, a magyar adójog-rendszer harmonizációja elérkezett a befejezéshez, a magyar adórendszer az egyik legkifinomultabb a régióban.

Ugyanakkor véleményem szerint az egész uniós adópolitikát – beleértve a magyar adópolitikát is – egyszerűsíteni kell, átláthatóbbá kell tenni az adózók számára, ezzel is segítve jogkövetési magatartásukat.

8. A dolgozatomban bemutattam az Európai Unió országok adórendszereit, valamint azt is, hogy ezen adórendszereket – ugyanúgy, mint a magyar adórendszert – a nagyvállalatok, multinacionális cégek kihasználják adóminimalizálási célzattal (adótervezés). Ebből következően *Magyarországon* – miután adómértékek növelésére szinte egyetlen adónemben sincs már lehetőség – *már csak az adóbehajtás szigorúbbá tétele, az eltitkolt jövedelmek felderítése, a fekete vagy szürke gazdaság „kifehérítése” jelenthet – rövid távon és viszonylag gyorsan – a költségvetés számára többletbevételi forrást.* Ezért tartottam fontosnak külön fejezetben bemutatni az adóigazgatási eljárást, az adóbehajtást, illetve a becslési eljárás módszereit.

Magyarországon a fejlett piacgazdaságokéhoz hasonló adórendszer alapjainak megteremtődése az 1987/88 évi adóreformhoz, valamint az ezt követő évek jogalkotásához köthető. Alkotmányunk pedig 1989. évi módosítása óta a jövedelmi viszonyoknak megfelelő arányos közteherviselést alapvető kötelezettségként írja elő mindannyiunk számára.

Dolgozatomban ennek a kötelezettségnek az érvényre juttatását célzó legfontosabb jogintézmények lényegét mutattam be, kitérve az alkalmazásuk során felmerült alkotmányossági aggályokra, buktatókra is.

9. A dolgozatomban az egyes adóminimalizáló magatartásformák mellett bemutattam *a rejtett gazdaság rendszerváltást követő szétterülését* hazánkban. A jövedelemeltitkolás problémájának megoldódását a korabeli elemzések a piaci viszonyok térhódításától várták, ennek ellenére azonban már az adóreformtól kezdődően egyre intenzívebben jelentkezett a problémakör és a helyzet napjainkban sem megoldott.

A jövedelmek láthatóvá, adóztathatóvá tétele érdekében 1992-ben a jogalkotó általános *vagyonnyilatkozat-tételi kötelezettséget* írt elő minden 1988. január 1-jét követően bevételt szerzett magánszemély számára. Az Alkotmánybíróság azonban ezt szükségtelen és alkalmatlan beavatkozásnak találta a magántitok és a személyes adatok védelméhez való alkotmányos alapjogok sérelme miatt, ezért határozatában a vitatott jogszabályhelyet megsemmisítette, így ez a módszer sajnos nem vált be.

Az évek folyamán a jogalkotó kereste a *becslés alkalmazásának* lehetőségeit is a jövedelemeltitkolás visszaszorítására. Ennek kapcsán bemutattam, hogy a nyilvántartások megbízhatatlansága, illetve más adókötelezettségek durva megsértése esetén a becslés – ha

nehézségei miatt nem is tömeges – de mindenképpen *praktikus eszköze lehet* az adóalapok feltárásának.

A jogalkotó 1999-ben felismerte, hogy az ellenőrzéssel lezárt időszak új ismeretek birtokában gyakran újbóli ellenőrzést indokol, ezért megalkotta a *felüellenőrzés jogintézményét*. Ezáltal elévülési időn belül, de egy éven túl is lehetővé vált az első megállapítás adózó terhére történő megváltoztatása, mely nagy jelentőséggel bír a határozat sérthetlenségéhez kapcsolódó úgynevezett *res iudicata* elv oldása szempontjából.

Mint ismeretes a *készpénzforgalom* gazdaságban betöltött súlya ugyan összefüggésben van a gazdaság fejlettségével is. Ugyanakkor az sem elhanyagolható, hogy ahol a készpénzfizetések aránya magas, ott ez egyben a rejtett gazdaság egyik legfőbb okozója is azáltal, hogy a különböző szerződések és elszámolások mögött meghúzódó valós teljesítmények és tényleges teljesítések nem követhetők nyomon és nem ellenőrizhetők. A jogalkotó ezért 1997-ben az egyes anyagi jogszabályokban – az általános forgalmi adó, a társasági adó, valamint a személyi jövedelemadó törvényben – az adólevonási jog, valamint a költségként való elszámolhatóság *korlátozása* mellett döntött. Az alkotmánybíróság utóbb ezeket a jogszabályhelyeket is megsemmisítette. Ma az adózás rendje ír elő bejelentési kötelezettséget 5-, kapcsolt vállalkozások között pedig 1 millió forintot meghaladó értékben teljesített készpénz szolgáltatás esetén. *Ez a módszer szintén nem váltotta be az adóelkerülési technikák elleni fellépés hatékony módját.*

A rejtett gazdaság, a szervezett bűnözés elleni harc hatékonyabbá tétele, az államháztartás bevételeit veszélyeztető bűncselekmények *büntetőjogi eszközökkel* történő eredményesebb visszaszorítása, valamint az adózási fegyelem javítása megkövetelte az APEH eddigi eszközrendszerének nyomozati funkcióval való kibővítését. 1998. végén ezért a vonatkozó törvény elfogadásával és kihirdetésével megalapították az APEH Bűnügyi Igazgatóságát. Az új nyomozó hatóságot azonban a jogalkotó titkos információgyűjtési jogosultsággal ruházta fel, mely a szigorú adatvédelmi szabályok ellenére is alkotmányellenesnek bizonyult. A Bűnügyi Igazgatóság ezért 2003-tól ORFK Pénzügyi Nyomozó Igazgatósága néven, a Rendőrség részeként folytatja tovább működését. A törvény pedig a Rendőrséget, mint szervezetet jogosítja fel a titkos információ gyűjtésére, így a jogutód a Rendőrség részeként titkos információgyűjtés folytatására jogosult. A fejlett országok gyakorlatához hasonlóan hazánk így továbbra is rendelkezik egy a költségvetés

megkárosítóival szemben eljáró nyomozó hatósággal. *Ez a mai napig is fontos eszköz és egyben kellő elrettentő erő az adócsalások kísérlete ellen.*

10. Az *adózási morál vizsgálatánál* megállapítható, hogy Magyarországon, az adózási morál kedvező irányba változott, hiszen az 1992. évi 35 %-os adórés mára – becslések szerint – már csak 18-25 % közé tehető. Ha figyelembe vesszük, hogy egyes becslések szerint az adórés Angliában 7-8 %, Svájcban 15-17 %, Németországban 15 % körülre tehető, akkor a magyar adat igen pozitívnak tekinthető. Az adócsalásra érzékenyek vagyunk, mert érezzük, hogy nem egy tőlünk különálló államtól vonják el a pénzt, hanem tőlünk, hiszen az állam a kieső adót – kiadásainak szuverén meghatározása miatt – a becsületes adófizetőktől szedi be – magasabb adóterhelés útján. Az adócsalást rendszerint egyszerűen az adóteher nagyságának tulajdonítják. Ez kétségtelenül nagyon fontos tényező és egy általános adócsökkentés javíthatja az adómorált (lásd pl. Angliában, ahol általában minden adónemnél viszonylag alacsony adókulcsok vannak). Azonban sokat számítanak a kulturális feltételek is, az állam megítélése is (bizalom, pazarlás), valamint a szankciók nagysága is. Ugyanakkor megállapítható az is, hogy nem *csak egy általános adócsökkentés oldja meg az adózási morál javulását, hanem egy komplex folyamat, mely magában foglal egy általános egyszerűsítést mind az egyes adónemek tekintetében, mind az adózási módszerekben, valamint magában foglal egy nagyon hatékony, de sokkal egyszerűbb adóellenőrzési rendszert.* Emellett az is nagyon fontos, hogy az adózók érezzék a kormány okos döntéseinek közvetlen következményeit, hogy minél nagyobb tömegű adó áramoljon vissza szűkebb környezetükbe, így lássák a befizetett adójuk hatékony felhasználását. Ezáltal az adózók adótisztessége sokkal határozottabban tud érvényre jutni.

11. A globális adóteher vizsgálatánál a következőket állapíthatjuk meg: 2001-ben a teljes adóteher a GDP-hez viszonyítva Európában 41 % volt, azonos az EU 15-tel. *Magyarországon ez 39 % (2002-re ez 40,5, illetőleg 37,7 %-ra csökkent) volt.* A főbb kultúrkörök között azonban vannak különbségek. A skandináv térségben (FIN, N, S) az adóteher kb. 50 %, Közép-Európában (rajnai modell: F, G, B, A) kb. 45 %, az angolszász térségben (IRL, UK) kb. 35 %, a mediterrán térségben (GR, P, E) is kb. 35 %, Kelet-Közép-Európában (M, CZ, SL, POL) 35-40 %. Az európai, 1995-97-ig tartó adóemelkedéssel szemben nálunk eddig az időpontig az adóteher csökkent. Azóta – 2001-ig mindenütt stagnálás figyelhető meg. Egyfajta enyhe harmonizálódás érzékelhető a magas és alacsony adóterhű kontinentális országok közt.

12. Az adószervezet vizsgálatánál leszögezhetjük, hogy jellegzetes különbségek vannak az EU átlaga és Magyarország közt az adószervezetben. A GDP %-ában kifejezve Magyarországon a jövedelemadók szerepe kisebb (14,6 és 10), a forgalmi-fogyasztói adóké jóval nagyobb (12,2 és 15,1), míg a tb- és bérjárulékok terhe kicsivel nagyobb (12 és 11). Kevesebb a vagyoni adó is (2 és 0,7). De az európai átlag nem mond sokat, mert tradicionális eltérések vannak egyes régiók közt. A rajnai térségben a tb teher magas, az északi és az angolszász országokban viszont a jövedelemadó aránya az. A magyar adószervezet leginkább a dél-európaihoz áll közel.

Az adatokkal azért kell vigyázni és azért nem szabad azoknak túlzott jelentőséget tulajdonítani, mert az EU egyes országainak adószervezete végletesen eltérő, azaz nincs „normál” adószervezet. Így pl. a személyi jövedelemadók a GDP %-ában 8 és 26 %, a tb-járulék 2 és 16 % között szóródnak. A vagyoni adóknál a 0,5 és 4 % közötti értékeket találunk.

13. „Alulnézetben” az adóterhet általában a jövedelmekre, elsősorban a bérjövedelmekre vetítve ítélik meg. *A bérjövedelmekhez kapcsolódó adó- és tb kötelezettségeket* az OECD rendszeresen elemzi. Ennek során a feldolgozóipari munkások keresetére koncentrál. Egy ilyen elemzés nem egyszerű, ha az adótábla mellett a kedvezmények, jóváírások, transzferek együttes hatására vagyunk kíváncsiak. Az összehasonlítást csak néhány mutatóra és néhány országra korlátozva a következők állapíthatók meg 2002-re nézve:

- *Az OECD-országokhoz viszonyítva az szja-t a munkavállalói tb terheket és családi transzfereket tartalmazó ún. bérrés Magyarországon az átlagos keresetűekre számítva magas.* A 15 EU-tagországból a gyermektelenek terhe csak 3 országban magasabb, mint nálunk. A kétgyermekesek helyzete valamivel kedvezőbb, itt a középmezőnyben vagyunk.

- Az adókulcsok az alacsony jövedelmi kategóriákban félrevezetőek, mert majdnem minden országban személyi adóalap-mentesség (az átlagkeresetek 15-20 %-a) vagy adójóváírás (az átlagkereset 3-5 %-a) érvényesül. A magyar adójóváírás mértéke viszonylag magas.

- *Az EU átlagához viszonyított, GDP-re vetített alacsonyabb teljes magyar jövedelemadó-teher és a bérek átlagánál magasabb adóterhelés közti ellentmondás magyarázható az alacsony foglalkoztatással és azzal, hogy igen széles rétegeket kevésbé*

(egyéni vállalkozók, mezőgazdaság) vagy egyáltalán nem (nyugdíjasok, minimálbéren foglalkoztatottak) terhel szja. Az adócsökkentés és a foglalkoztatás növekedése ezért szorosan összefüggő kérdés.

14. Fentiekből következően megállapíthatjuk, hogy Magyarország versenyképességét és tőkevonzó képességét alapvetően nem adópolitikai, hanem más eszközökkel lehet és kell biztosítani. Ilyenek lehetnek többek között a stabil és kiszámítható pénzpiac, az infrastruktúra fejlesztése, a szakképzett és magasan kvalifikált munkaerő biztosítása, kutatási bázisok létrehozása. Ugyanakkor megállapítható az is, hogy adópolitikai eszközökkel is segíthetjük a versenyképesség növekedését. Ide tartozik a járulékterhek csökkentése, az egységes, stabil és kiszámítható adórendszer igénye, valamint általános adókedvezmények adása a K+F tevékenységek és a fejlesztések után.

Fejlesztés, korszerűsítés, javaslatok, új és újszerű megállapítások

1. A korszerűsítés segítse a foglalkoztatás növekedést. Mivel itt a problémák a képzetlenekre és az 50 év felettiekre koncentrálódnak, itt kell célzottan segíteni. Mivel az alacsony kereseteket (átlag munkás bérének 2/3-át keresők) az szja alig terheli, a tb-teher viszont magas, ezért az EHO eltörlése mellett ki lehetne alakítani egy csökkentett tb-járulékfizetés konstrukciót. Másfelől következetesen érvényesíteni kell a korai nyugdíjazás esetén az ebből fakadó többletterheket. Mindez segíthetné a részfoglalkozás szélesedését is.

2. Az szja terhek rétegek közti megosztásakor védeni kellene az alsó-közép jövedelműek érdekeit. A bér-ék hatásakor azt célszerű feltételezni, hogy ez a magasabb keresetűek munkavállalási hajlandóságát kevésbé befolyásolja. A magasabb jövedelmek adóterhelése elsősorban akkor csökkenhet, ha juttatásaik csökkennek.

3. A kisebb vállalkozások jövedelmeinek adóterhét, a vállalt rizikókra tekintettel, a hasonló bérjövdelem adóterhe alatt lehet megállapítani. *Célszerű az egyszerűsített rendszerek alkalmazása (EVA), ki kell terjeszteni az átalányadózás és az EVA hatályát minél több kis- és középvállalkozásra, amivel kifehérednek a szürke jövedelmek, ugyanakkor nem igényelnek sok, időigényes és gyakori ellenőrzéseket az adóhatóság részéről. Az árbevételi határ 50 millió forintra történő felemelése hatására a PM számításai és becslése alapján 100 ezerről 300 ezerre nőne az EVA-t választók száma, ami már az 1.200 ezer egyéni és társas vállalkozás 25 %-át tenné ki. Emellett ismét be lehetne vezetni az 1988 előtt jól ismert*

adókivetés módszerét a „nagy” adónemekre és a „kis” adónemekre egyaránt. Ezzel vélhetően újabb 200-300 ezer egyéni, illetve társas vállalkozás élne az előzetes várakozások alapján. Ezek a bevételek könnyen beszedhetőek, behajthatóak és – nem utolsósorban – jól tervezhetőek lennének. A felszabaduló adóhatósági kapacitást pedig a legnagyobb 10.000 adózóra kellene koncentrálnia az adóhatóságnak, amelynél a nyugat-európai tapasztalat szerint közel 6-szoros adóbevétel érhető el.

4. A jövedelmek fajtái szerinti eltérő adóztatást célszerű felszámolni azzal, hogy az egyszerűség, a beszedhetőség stb. miatt nem feltétlenül kell minden jövedelmet összevont jövedelemként kezelni. Az elkülönülten adózó jövedelmek egységesebb adóztatása viszont követelmény, még ha ezt egy meghirdetett program szerint hosszabb idő alatt fokozatosan lehet csak megoldani (kamat).

5. A gazdasági célú megtakarítási, befektetési ösztönzést – ha a jövedelemadózás súlya az adórendszerben nem nő – célszerű visszaszorítani, mert globál hatása valószínűleg csekély. A portfólió-cseréket nem kell ösztönözni.

6. A nagyvállalatok és a külföldi tőke vonzását elsősorban a jogbiztonság erősítése, a korrupció csökkentése, a munkaerő minőségének javítása szolgálja. A beruházás ösztönzését EU kereteken belül és elsősorban az infrastrukturális feltételek javításával, az üzemhez kapcsolódó beruházási terhek átvállalásával kell elérni.

7. Célszerű lenne felülvizsgálni a kisebb összegű, céljellegetű adók indokoltságát – különös tekintettel az állami beleszólást gerjesztő hatására. Esetleg célszerűbb ezekből törölni, többet összevonni egy adónem alá, mint másutt adókulcsokat csökkenteni. Így a jelenlegi 42 adónem felére csökkenthető lenne.

8. A helyi adózás fejlesztését össze kell kötni az állami támogatási rendszer megújításával. Az adózás legyen erősebben szolgáltatáselvű, a támogatás és adózás legyen tekintettel a gyakorlat által kialakított eltérő önkormányzati feladatkörökre. Az iparüzési adó mai rendszere mielőbb, de akár fokozatosan is szűnjön meg, illetve alakuljon át egy mástípusú önkormányzati adórendszer bevezetésével együtt.

9. A hatékonyságjavító, környezetvédelmet szolgáló fejlesztéseket költség-haszon számításokkal alátámasztva célszerű előtérbe helyezni; erre többéves egyértelmű, törvénybe iktatott rendelkezések szükségesek.

10. A jövedelemadók és helyi adók rendszerének és mértékének elfogadásakor fontos szempont lehet, hogy az EU a forgalmi adózásban várhatóan áttér-e és mikor a származási ország szerinti adóztatásra, és ebben az esetben milyen prioritást tulajdonítunk az áfa kulcsok csökkentésének.

11. Konkrét javaslatok csak megalapozott költség- és hatásszámítás megléte esetén vehetők tárgyalás alá. Elbírálásukkor kiemelt szerepet kell hogy kapjon a beszéd realizálhatósága és jogbiztonsága. Az adórendszer fejlesztését célzó javaslatokat az érdekelt szervezetek bevonásával kell kialakítani, de érdemi egyeztetést csak olyan javaslatokról kell folytatni, amelyek megfelelő indokolással, költség- és hatásszámítással rendelkeznek. Ezek követelményeit központilag jó előre rögzíteni kell.

12. Az adórendszer egyszerűsítése során egyfelől az eljárások korszerűsítését, egyszerűsítését kell megcélozni, másfelől a specifikus szabályok mérséklését, mert ezek, illetve az ezek által nyújtott kiskapuk a bonyolultság fő oka. (lásd még 9. melléklet)

13. Rendszerjellegű adómódosításokat 12-18 hónappal a hatálybaléptetés előtt kell elfogadni (ideértve a végrehajtási rendeletek rendelkezésre állását is).

14. Sztártémává vált újabban az *egykulcsos szja* alkalmazása. A *legegyszerűbb* nyilván egy kedvezmények, mentességek nélküli egykulcsos rendszer lenne, amely jóváírásként kiegészülhet egy egyösszegű, adófizetésre használható adócsekkkel. *Akkor nem kell bevallás – elég az egységes kifizetői levonás (munka- és tőkejövedelemre egyaránt). Ezzel a lépéssel megspórolható lenne kb. 1-1,5 millió adóbevallás és annak adóhatóság általi feldolgozási költsége, amely egyébként óriási tehertétel az adóhatóság számára, ugyanis az éves összes adóbevallás 65 %-a személyi jövedelemadó-bevallás. Az adó minden tőkejövedelemre és vállalati juttatásra kiterjedhetne. (A természetbeni juttatások adókötelessé válhatnak.) A személyi (gyerek, rokkant stb.) kedvezmények felemelt transzferrel vagy pótcsekkkel intéződnének, ösztönző adókedvezmény nem lenne. Az állam támogathatna lakásépítést, oktatást, önkéntes nyugdíjbiztosítást stb. a szolgáltató szervezetnél vagy transzferrel, ahol kevés számú eset van – ezek az egyénnél költségcsökkentők. Ha viszont maradnak az szja kedvezmények, akkor marad az adóbevallás rendszere, és akkor igazából nem lényeges az egyetlen vagy 2-3 kulcs vita.*

Több kulcs megtartása esetén kialakítható lenne egy hosszú távon érvényes normatíva az egyes kulcsok alá esők számáról, pl. a magánszemélyek 20 %-a fizet egy alacsony, 70 %-a egy közepes és 10 %-a egy magas kulcsú sávban. Megszüntethető lenne az az abszurd helyzet, hogy az adójóváírás leépítése a közepes jövedelem esetén nagyobb határterhet eredményez, mint a maximális kulcs, azaz, ha maradna az adójóváírás, akkor annak visszavonása a széles alacsonyabb kulcs tartományában kezdődne és a sávszélig befejeződne.

15. Adóalap szélesítés. Valamit már jelenthet a kedvezmények megrostálása, de több eredményt ígér egyes külön adózó jövedelmek összevont adóztatása, természetbeni juttatások szélesebb körű adóztatása. Ezen túlmenően beható tanulmányozást igényel a nem munkabér-jövedelemmel bírók méltányos közteherviselése. Elgondolkoztató, hogy (2001-ben) munkaviszonyból van jövedelme 3,6 millió főnek, főfoglalkozású egyéni vállalkozó 204 ezer fő (APEH adat). Az előzők jövedelme 1 millió Ft/fő, az utóbbiaké (kivét + eredmény) 400 ezer Ft/fő volt 2001-ben. (A TÁRKI kutatásai ezeket az arányokat cáfolják.)

16. A tőkejövedelem adóztatásában a nemzetközi törekvés a tőkejövedelmek egységes mértékű adóztatása. Az egységesítés indoka a tőkejövedelmek áttekinthetetlenül sok fajtája (kamat, értékgyarapodás, osztalék stb.) közti manőverezés, ami széles körű adóelkerülésre vezet. Abban már eltérő nézetek vannak, hogy ez 0 % és az szja határadókulcs között hol helyezkedjen el. A 0 %-ot úgy kell érteni, hogy cash-flow adózás legyen-e, amelyben csak a vállalkozást elhagyó osztalékjellegű jövedelem adózik. De valójában a „0” % adó ellen lehet érvelni azzal, hogy a vállalatok vesznek igénybe közszolgáltatást. Komoly fiskális szempont az is, hogy a vállalat előbb és jobban ellenőrizhetően fizet, mint a végső fogyasztó. Lehet persze, hogy egy ilyen közteher ne jövedelemadó legyen, hanem pl. ingatlanadó vagy egy kisebb mértékű regisztrációs díjszerű adó.

17. Többkulcsos (magas jövedelmet 30-35%-kal adóztató) szja esetén a tőkejövedelmek (osztalék pl. 20-25 %-os) adója és a maximális szja-kulcs közti differencia lehet a társasági adó alapja azzal, hogy kis tömegű profitra (ezzel kis társaságokra) lehet ennél is kevesebb. De ebben az esetben már nem kellene külön társasági adókedvezmények. Számolni kell azzal, hogy míg a társasági adó – ha nem erodálják kedvezmények – befolyik, addig a CFC-k osztaléka nem adózik.

18. A legtöbb ország adórendszerében a helyi adók jó része vagyontárgyhoz kötődő adó. A vagyonhoz kapcsolódó adók Magyarországon jelentéktelenek, főképpen a

vagyongforgalomhoz kapcsolódó nem rendszeres adók. A pénzügyminisztérium évek óta szorgalmazza, hogy az építmények méltányosabban (értékarányosan) és – ezt nem mondja ki világosan – szélesebb körben és nagyobb mértékkel kerüljenek adóztatás alá. Itt a következőket kell előrebocsátani.

- *A vagyon egészének összevont adóztatása világszerte visszaszorul. Az angolszász országok nem alkalmazzák, Közép-Európában megszűnőben van. A gyakorlati nehézségek mellett ennek oka az is, hogy a vagyon hozadékát adóztatja a jövedelemadó, állagát apasztani pedig nem kívánják. Magyarországon kétségtelenül kisebb a lakosság – csak sok év alatt felhalmozható – vagyona a jövedelméhez viszonyítva, mint Európában, ez csak évtizedek alatt fog megszűnni. Emellett a rendszerváltás során így –úgy szinte juttatott ingatlanvagyon (lakás, föld) rögtön adóval terhelni irreális lett volna. De az idő itt is halad.*
- *A helyi adózásnak viszont az ingatlanadózás egyik célszerű módja. A település olyan szolgáltatásokat nyújt – ezek egy jó része ingatlanhoz kapcsolódik –, amely jogcímet ad az adóztatásra a vállalatok és háztartások körében egyaránt. Tehát az ingatlanadózás előtérbe kerülése mégis lehet egy kis lépés a jövőben – megfelelő keretek közé szorítva.*
- *A vagyonhoz nem csak rendszeres föld- és építményadó kapcsolódhat. A legtöbb országban az eseti vagyoni adók a jelentősebbek: az örökösödési adó, a tőkeforgalmi adó (Magyarországon ezeket illetékként szedik). E két vagyoni adó adja a magyar vagyoni adók 70 %-át, Belgiumban 90 %-át, Csehországban 50 %-át, Hollandiában közel 60 %-át. Egyedül az Egyesült Királyságban uralkodó formája a vagyoni adónak a rendszeres ingatlanadó.*

19. Az adótanácsadók, könyvelők, könyvvizsgálók felelősségének, érdekeltiségének megteremtése az ellenőrzési tevékenységben rendkívül fontos lenne. A pénzügyi-számviteli területen dolgozó, az adóbevallásban illetve annak előkészítésében közreműködő szakemberek jellemzően a jogkövető magatartásban érdekeltek és ilyen irányban befolyásolják az adóalanyok tevékenységét is. Mivel megbízásukat az adóalanyoktól kapják, ezért érdekeltek az adóalanyok számára előnyös, de jogszerű adótervezési célok elérésében.

A költségvetési szempontok, szakmai érvek, ellenőrzési kapacitás feszültségei egyaránt indokolnák külső erőforrások bevonását az ellenőrzésbe. Az adóalanyok is érdekeltek, hogy csökkentsék az adókockázatot, a jogszerű lehetőségek kihasználása mellett nyugodtan aludjanak. Az adótanácsadók szakmai és pénzügyi érdeke szintén ilyen irányba mutat. Láthatóan nincs ellenérdekű fél.

Az előbbiekből következően olyan megoldásokra kellene törekedni, amely mindhárom szereplő igényét kielégíti.

- Adóbevallás előzetes ellenőrzése

Az adótanácsadók felelőséggel történő bevonása az ellenőrzési folyamatba pl. az adóbevalláson keresztül történhet. Az **adóbevallások** meghatározott körének, meghatározott értékhatársávban, regisztrált adótanácsadó által történő ellenőrzése:

- Az adóhatóság számára erőforrásokat (pénz, idő, munkaerő) takarít meg
- Az adóalanyok részére az adókockázat csökkenését jelentené, és ritkább adóellenőrzési procedúrát
- Az adótanácsadó számára munkalehetőséget és a jogkövető magatartásra való készítetés lehetőségét (adóalanyok irányába), valamint felelősség vállalását jelenti. Mivel ő ismeri legjobban az adózó belső életét és kapcsolatrendszerét, a leginkább képes a jogkövető magatartás szakmailag előkészíteni.

Az adótanácsadók bevonása az adóhatóságok munkájába nemzetközi gyakorlatban is ismert. **Az első kérdés:** Milyen **érdekeltsége** van az adótanácsadónak abban, hogy jogszerűen járjon el?

1. Szakmai, presztízs, erkölcsi.
2. Az adóhatóság által minősített és elfogadott névsorról való törlés veszélye.
3. Az adóalanyok bizalmának elvesztése.

A másik kérdés annak eldöntése, hogy milyen szakmai háttérrel, milyen bevallás ellenőrizhető. Az adótanácsadó szakma rendkívül heterogén, attól függően, hogy mikor végzett ill. milyen gyakorlattal rendelkezik.

A jelentkezők regisztrálásra kerülnek, évente az adóhatósági ellenőrzés tapasztalatai függvényében kerülnek minősítésre (megerősítésre illetve kizárásra). A hosszabb ideje megbízható adótanácsadó által ellenjegyzett adóbevallások ellenőrzési gyakoriságát csökkenteni lehet.

A harmadik fontos kérdés a felelősség kérdése. A felelősség anyagi, erkölcsi és büntetőjogi formában merülhet fel. Az erkölcsi és büntetőjogi felelősség az aláírással vállalható. Az anyagi felelősség követlen adóhatósági érvényesítése, biztosítási lehetőségek hiányában nem merülhet fel. Ebben a kérdésben az adóalanyok és az adótanácsadók közötti megállapodás lehet meghatározó. Ez a megállapodás a közös érdekeltég (következmények elkerülése) szempontjából is fontos. Ezt jeleznék a bevallásokon a kettős aláírás. Az adótanácsadás jelenlegi szabályozásának megfelelő korlátozott anyagi felelősség továbbra is fennállhat és vállalható.

- Az ellenőrzés folyamatába történő bevonás: **A megbízás alapján végzett ellenőrzés**

Az ellenőrzés folyamatába történő bevonás alapvetően két célt szolgálhat:

- a) az adóellenőrzés kapacitásának növelését,
- b) a speciális ismereteket igénylő területeken végzett szakértő munkát.

a) Az adóellenőrzési kapacitás bővítése a megbízás alapján végzett ellenőrzés intézményének bevezetésével oldható meg. Ebben a konstrukcióban minden érdekelt fél érdeke biztosított. Az adóhatóság kapacitás nélkül növeli az ellenőrzések arányát, a költségvetés többletbevételhez jut. Az adóalanyok anyagilag is érdekeltek a kedvezőbb következmények miatt. A szakértő anyagilag és erkölcsileg is érdekelt a korrekt vizsgálatban.

b) Az ellenőrzés során speciális szakmai ismereteket igénylő feladatok esetén célszerű lehet specializált adótanácsadó megbízása, alkalmazása, pl.

- nemzetközi adózási kérdések (pl. egyes országok adózása stb.)
- elszámoló ár kérdések
- igazságügyi szakértő, stb.

Ilyen esetekben gyorsítható és szakszerűbbé, olcsóbbá tehető az ellenőrzés, ha regisztrált és ellenőrzött külső szakemberek vehetők igénybe.

- A javaslat előnyei és hátrányai:

Előnyei:

- Adóhatóság/költségvetés részére
 - szakember megtakarítás
 - időmegtakarítás
 - költségmegtakarítás
 - ellenőrzési kör bővülése, adókockázat csökkenés
 - többlet adóbevétel
 - adóalanyi magatartás változása
 - a vállalkozásokat legjobban ismerők által végzett ellenőrzés hatékonyabb
 - az adótanácsadók és az adóhatóság kapcsolatának erősödése
- Adóalanyok számára
 - előzetes szakmai kontroll
 - adókockázat csökkenése
 - külső ellenőrzési gyakoriság csökkenése, jogkövető magatartás esetén
 - ellenőrzési következmény csökkenése
- Adótanácsadó részére
 - minőségi munka értékelése
 - kényszerítő eszköz az adóalany felé a jogkövető magatartásra
 - szakmai presztízs
 - szélesebb körű megbízási lehetőség.

Hátrányai:

- Adóhatóság/költségvetés részére
 - regisztrált adótanácsadó nyilvántartási rendszer karbantartásának munkája
- Adóalanyok számára
 - drágább szolgáltatás
 - kétoldalú érdekeltséggel rendelkező adótanácsadó
- Adótanácsadó részére
 - növekvő felelősség (erkölcsi, büntetőjogi és anyagi)
 - magasabb szintű felkészültségi igény
 - folyamatos, teljeskörű szakmai átvilágítás szükségessége
 - csökkenő rugalmasság, kompromisszum készség.

20. Az adóhatóságnak az egyszerűsítések (EVA, átalányadózás, adókiivetés, bevallás feldolgozásának elmaradása stb.) hatására felszabaduló kapacitását a legnagyobb 10.000 adózó ellenőrzésére kellene koncentrálnia. Leginkább azért, mert ettől az adózói körtől származik az összes adóteljesítmény 75 %-a. De ehhez komoly, szakképzett és nagyon felkészült adóigazgatási szakemberek szükségeltetnek, hiszen ez az adózói kör jellemzően a magyar nagyvállalati, valamint a multinacionális vállalati körből kerül ki. (73 fő egyéni vállalkozó van közöttük.) Ezek a cégek viszont kellőképpen ki tudják használni a nemzetközi adótervezésből, az egymás közötti elszámolóárak (transzferárak) kialakításából származó globális adóelőnyöket. Így ez az adózói kör képes legjobban arra, hogy jövedelmét (nyereségét) oda irányítsa (transzferálja), ahol a jövedelem a legkisebb globális adóterheléssel találja magát szemben. Az egyes tagállamokban kapott kedvezményeket, a nemzetközi adókönnyítéseket, valamint az adózás optimális időpontjának beállítását mind jól tudja tervezni. Ellenben a felkészült szakemberek általi ellenőrzés által ezen adózói körnél lehetne a legmagasabb hatékonyságot elérni az adóellenőrzés terén.

21. *A kapcsolt vállalkozások konszolidált adóalapjának adóztatására mindenképpen be kellene vezetni a csoportadózást.*

A csoportadózás célja

- Fiskális versenyképesség javítása (az EU-s országok döntő többségében alkalmazott eljárás átvétele)
- Vállalkozások közötti versenysemlegesség biztosítása
- Vállalkozások jogkövető magatartásra ösztönzése
- Vállalkozások adminisztrációjának csökkentése (pl. elszámolóár dokumentáció)
- Ellenőrzési folyamat egyszerűsítése, adóbevallások számának csökkenése
- Adókikerülés, adókijátszás értelmének megszüntetése

Jellemzői

- Alanyai: A TAO szerinti kapcsolt vállalkozások
- Tárgya: kérelem alapján a kapcsolt vállalkozások konszolidált adóalapjának adóztatása

Eldöntendő kérdés, hogy a konszolidációba a külföldi leányvállalatok vesztesége érvényesíthető-e

- A nemzetközi gyakorlatban jelenleg még jellemzően a belföldön keletkezett veszteségek elszámolása lehetséges. Tendenciáját tekintve a külföldi leányvállalatok veszteségének beszámíthatósága egyre nagyobb teret nyer. A külföldi veszteségek

beszámíthatósága negatívan érintheti a belföldi költségvetést, ugyanakkor javítja az ország fiskális versenyképességét. (Megjegyzendő, hogy a nemzetközi veszteséghasznosítás iránya érhetően a magasabb adóterhelésű országokba tolódik. Ilyen szempontból egy magyar versenyképes (alacsony) adókulcs nem tenné érdekeltté a külföldi veszteség belföldön történő hasznosítását.) A közeljövőben születendő EU bírósági döntés hosszabb távra meg fogja határozni a külföldi veszteség beszámításának kötelezettségét (Marks & Spencer ügy). 2005. január 1-jétől tőkebevonási céllal Ausztria átdolgozta és kiterjesztette csoportadózási rendszerét. Célszerű lenne tanulmányozni és megfelelő keretek mellett átvenni azt a rendszert.

Publikációk az értekezés témakörében

Könyvek:

Vágyi Ferenc Róbert: Ingatlanok az adózásban (Beruházók, kivitelezők, építetők és magánszemélyek adózási és számviteli kézikönyve), ELTE JTI, Budapest, 2003.

Vágyi Ferenc Róbert: Kereskedelmi vállalkozások adózása és számvitele, ELTE JTI, Budapest, 2004.

Tóthné Sz. E. – Varga J. – Vágyi F. R.: Számviteli ismeretek, Nebuló 2001. Kiadó, Budapest, 2005.

Szakcikkek és tanulmányok:

Lentner Csaba – Vágyi Ferenc Róbert: Ungarische steuerpolitische Reformbestrebungen im marktwirtschaftlichen Übergang, Gazdaság és Társadalom, 14. évf. 2. szám

Konferenciákon, tanulmányutakon való részvétel:

Bécsi Vállalkozásoktatási Nyári Egyetem: A kis- és középvállalkozások gazdaságtana, Bécs, 1994.

Lipcei Nyári Egyetem: A német adórendszer működése, Lipcse, 1995.

EU-Erweiterungssymposium des Berufsstandes (Steuerberater und Wirtschaftsprüfer) Bécs, 2004.